

Este documento estará en revisión permanente en función da evolución e da nova información da que se dispoña sobre o SARS-CoV-2.

PLAN ESPECÍFICO PARA A PREVENCIÓN DE RISCOS ANTE A EXPOSICIÓN LABORAL AO NOVO CORONAVIRUS (SARS- CoV-2)

Versión 02, 18 de marzo de 2020

1- OBXECTO E ALCANCE

O presente Plan específico ten por obxecto dar unha resposta adecuada e unificada no ámbito da prevención de riscos laborais derivados da exposición ao novo coronavirus (SARS-CoV-2) para a protección do persoal das institucións sanitarias do Servizo Galego de Saúde.

Este Plan será de aplicación a todas as áreas sanitarias, que procederán a súa adaptación, de ser o caso, e implantación con carácter inmediato.

O persoal dos centros sanitarios terán á súa disposición o presente Plan así como os procedementos de actuación do seu ámbito de actuación.

2- CONSIDERACIÓNS XERAIS

No contorno laboral as medidas preventivas enmárcanse no Real Decreto 664/1997, do 12 de maio, sobre a protección dos traballadores contra os riscos relacionados coa exposición a axentes biolóxicos durante o traballo.

Os períodos de illamento ou contaxio do persoal provocado polo virus SARS- CoV-2 consideraranse situación asimilada a accidente de traballo para a prestación económica de incapacidade temporal do sistema de Seguridade Social.

Axente biolóxico

O reservorio dos *Coronaviridae* é animal e algúns coronavirus teñen a capacidade de transmitirse ás persoas, normalmente xerando síntomas leves. De modo xenérico están clasificados no grupo 2 de nivel de risco segundo o anexo II do Real decreto 664/1997, do 12 de maio.

Este documento estará en revisión permanente en función da evolución e da nova información da que se dispoña sobre o SARS-CoV-2.

O novo coronavirus SARS-CoV-2 é un novo tipo de coronavirus que pode afectar ás persoas e detectouse por primeira vez en decembro de 2019 na cidade de Wuhan, provincia de Hubei, en China.

Mecanismo de transmisión

Segundo a información dispoñible, de persoa a persoa transmítese por:

- vía respiratoria a través das pingas respiratorias de máis de 5 micras cando presenta sintomatoloxía respiratoria (tose e esbirros).
- contacto directo coas secrecións de persoas infectadas se entran en contacto co nariz, ollos ou boca.

Tamén poderían transmitirse por bioaerosois en procedementos terapéuticos que os produzan.

Debido a iso, as precaucións para o manexo dos pacientes en investigación, probables ou confirmados por SARS-CoV-2 deben incluír as **precaucións estándar, precaucións de contacto e precaucións de transmisión por pingas**.

Duración da enfermidade

O tempo medio desde o inicio dos síntomas ata a recuperación é de 2 semanas cando a enfermidade foi leve e 3-6 semanas cando foi grave ou crítica. O tempo entre o inicio de síntomas ata a instauración de síntomas graves como a hipoxemia é de 1 semana, e de 2-8 semanas ata que se produce o falecemento.

Sintomatoloxía

A nova enfermidade por coronavirus denomínase COVID-19. Os síntomas máis comúns inclúen febre, tose, e dificultade respiratoria ou disnea. Nalgúns casos tamén pode haber síntomas dixestivos como diarrea e dor abdominal.

En casos máis graves, a infección pode causar pneumonía, dificultade importante para respirar, fallo renal e mesmo a morte. Estes casos máis graves, xeralmente ocorren en persoas de idade avanzada ou que padecen patoloxías previas (de corazón ou pulmón) ou problemas de inmunidade.

Este documento estará en revisión permanente en función da evolución e da nova información da que se dispoña sobre o SARS-CoV-2.

Criterios epidemiolóxicos e clínicos para a definición de caso.

Ver na páxina web do Servizo Galego de Saúde relativa a enfermidade polo novo coronavirus (COVID-19), a última actualización dos documentos de **definición e detección de casos**:

- Para Atención Primaria:
https://coronavirus.sergas.gal/Contidos/Documents/28/01_Vixilancia%20CoV-2019_PRIMARIA_07.pdf
- Para hospitais:
https://coronavirus.sergas.gal/Contidos/Documents/74/01_Vixilancia%20CoV-2019_HOSPITAL_07.pdf

3- NATUREZA DAS ACTIVIDADES E AVALIACIÓN DO RISCO DE EXPOSICIÓN

En función da natureza das actividades e os mecanismos de transmisión do novo coronavirus SARS-CoV-2, podemos establecer diferentes escenarios de risco:

Táboa: Escenarios de risco de exposición ao coronavirus SARS-CoV-2 no contorno laboral

NIVEL DE RISCO	Tipo de persoal
EXPOSICIÓN DE RISCO Aquelas situacións laborais nas que se pode producir un contacto estreito¹ cun caso posible ou confirmado de infección polo SARS- CoV-2 sintomático.	Persoal sanitario e non sanitario que <u>atende un caso confirmado ou posible sintomático.</u>
EXPOSICIÓN DE BAIXO RISCO Aquelas situacións laborais nas que a relación que se poida ter cun caso posible ou confirmado non inclúe contacto estreito¹.	- Persoal cuxa actividade laboral non inclúe contacto estreito co caso confirmado. - Persoal non sanitario que teña contacto con material sanitario, fómite ou refugallos posiblemente contaminados.
BAIXA PROBABILIDADE DE EXPOSICIÓN	Persoal que non ten atención directa ao público ou, se a ten, prodúcese a máis de 2 metros de distancia, ou dispón de medidas de protección colectiva que evitan o contacto (mamparas).

¹ Por "contacto estreito" enténdese calquera profesional (sanitario e non sanitario) que proporciona cuidados ou teña outro tipo de contacto físico similar con un caso posible ou confirmado sintomático.

As Xerencias adoptarán as medidas necesarias para que o número de profesionais expostos sexa o mínimo imprescindible e estableceranse zonas de illamento.

Este documento estará en revisión permanente en función da evolución e da nova información da que se dispoña sobre o SARS-CoV-2.

Realizarase unha listaxe do persoal exposto, o tipo de traballo efectuado, así como un rexistro das correspondentes exposicións, accidentes e incidentes. Á súa vez, o persoal terá á súa disposición as instrucións no lugar de traballo.

Debe evitarse a **exposición** dos profesionais sanitarios e non sanitarios que, en función das súas características persoais ou estado biolóxico coñecido, debido a patoloxías previas, trastornos inmunitarios ou embarazo, por ser considerados especialmente sensibles a este risco¹.

Deberá realizarse á correspondente adaptación de posto dos profesionais conforme ao indicado na Orde do 16 de setembro de 2008 pola que se establece o procedemento para a adaptación de postos e condicións de traballo por razóns de saúde e da maternidade nas institucións sanitarias do Servizo Galego de Saúde.

En ningún caso realizarán procedementos que xeren aerosois a pacientes con Infección Respiratoria Aguda (como a intubación traqueal, o lavado bronco-alveolar ou a ventilación manual), nin formarán parte dos equipos para a toma de mostras nin atenderán a casos probables ou confirmados. O resto de situacións avaliaranse especificamente pola Unidade de Prevención de Riscos Laborais.

4- PAUTAS E PROTOCOLOS DE ACTUACIÓN.

No Servizo Galego de Saúde elaboráronse protocolos de actuación que están en permanente actualización e son obxecto de publicación no portal web do Servizo Galego de Saúde específico sobre o novo coronavirus (<https://coronavirus.sergas.es/>), entre outros:

- Recomendacións da Consellería de Sanidade con relación á situación actual do novo coronavirus en Galicia

https://coronavirus.sergas.gal/Contidos/Documents/19/Recomendacions_Conselleria_Sanidade.pdf

1 Os grupos con maior risco de desenvolver enfermidade grave por COVID son as persoas que teñen enfermidades cardiovasculares, hipertensión arterial, diabetes, enfermidades pulmonares crónicas, cancro, inmunodepresión ou mulleres en situación de embarazo.

Este documento estará en revisión permanente en función da evolución e da nova información da que se dispoña sobre o SARS-CoV-2.

- Procedementos e fluxos de traballo:

- Unidades de Coidados Intensivos (UCI)
<https://www.sergas.es/Saude-publica/Documents/6485/PROTOCOLO%20ASISTENCIAL%20COVID-19%20EN%20COIDADOS%20INTENSIVOS.pdf>
- Atención urxente hospitalaria.
<https://coronavirus.sergas.es/Contidos/Atención-urxente-hospitalaria>
- Atención Primaria
https://coronavirus.sergas.gal/Contidos/Documents/118/Protocolo%20AP_COVID-19_13_03_2020-gal.pdf
- Atención domiciliaria
<https://coronavirus.sergas.es/Contidos/Atencion-domiciliaria>

- Recomendacións en relación ao acompañamento de pacientes nos centros sanitarios:

https://www.sergas.es/Saude-publica/Documents/6486/CCF_003921.pdf

- Xestión de residuos

<https://coronavirus.sergas.es/Contidos/Xestion-residuos>

Na páxina web do Ministerio de Sanidade publícanse tamén distintos protocolos e información para profesionais da saúde e cidadanía, entre o que se inclúe o Procedemento para o **manexo de cadáveres** de casos de COVID-19.

(https://www.mscbs.gob.es/profesionales/saludPublica/ccayes/alertasActual/nCov-China/documentos/Manejo_cadaveres_COVID-19.pdf)

5- MEDIDAS PREVENTIVAS E DE PROTECCIÓN

- Implementar medidas de protección colectiva para **eliminar ou minimizar o risco de exposición**, entre outras:
 - Reducir ao mínimo o número de persoal exposto.
 - Separar aos **pacientes con infección respiratoria aguda doutros pacientes**, poñeráselles unha **máscara cirúrxica** e dirixíranse de forma inmediata a unha **zona ou sala habilitada para a súa manexo**. As medidas de illamento

Este documento estará en revisión permanente en función da evolución e da nova información da que se dispoña sobre o SARS-CoV-2.

constitúen a primeira barreira de protección tanto do persoal sanitario como das restantes persoas susceptibles de contacto co paciente.

- Sinalizar o itinerario ata a sala de illamento.
- A **hixiene de mans** é a medida principal de prevención e control da infección. Se as mans están visiblemente limpas a hixiene de mans farase con produtos de base alcohólica; se estivesen sucias ou manchadas con fluídos farase con auga e xabón antiséptico.

O uso de luvas NON suple esta medida. A forma correcta de facer a hixiene de mans amósase nesta ligazón: <https://www.sergas.es/Saude-publica/Documents/3695/T%C3%A9cnica%20de%20lavado.pdf>

- **Etiqueta respiratoria:**

- . Se ten síntomas respiratorios debe cubrirse a boca e nariz ao tusir ou esbirrar cun pano desbotable e tiralo nun contedor de lixo. Se non se ten pano de papel debe tusir ou esbirrar sobre o seu brazo no ángulo interno do cóbado, co propósito de non contaminar as mans.
- . Se sofre un acceso de tose inesperado e cóbrease accidentalmente coa man, evitar tocarse os ollos, o nariz ou a boca.
- . Toda persoa con síntomas respiratorios debe lavarse frecuentemente as mans porque accidentalmente pode ter contacto con secrecións ou superficies contaminadas con secrecións.
- . Lavarse as mans con auga e xabón, ou con solución a base de alcol, protexe de igual forma e debe realizarse despois de estar en contacto con secrecións respiratorias e obxectos ou materiais contaminados.

- **Vacunación:**

- Todo o persoal sanitario debería ter actualizado o calendario vacinal do adulto para persoal sanitario, que inclúe a vacinación anual durante a campaña de vacinación fronte á gripe. Para acceder ao documento de Vacinación en grupos de risco de todas as idades e en determinadas situacións, publicado en xullo 2019, preme [aquí](#) (ver páx.29).

Este documento estará en revisión permanente en función da evolución e da nova información da que se dispoña sobre o SARS-CoV-2.

- Apélase á responsabilidade e profesionalidade de todo o persoal do Servizo Galego de Saúde para atender a esta recomendación.
- As **medidas de protección individual** (incluíndo o equipo de protección individual - EPI) deben ser **adecuadas e proporcionais ao risco** ou riscos fronte aos que debe ofrecerse protección acorde coa actividade laboral ou profesional.
- O uso apropiado de elementos de protección estruturais, os controis e medidas organizativas de persoal, as políticas de limpeza e desinfección de lugares e equipos de traballo reutilizables, son igualmente importantes medidas preventivas.

6- FORMACIÓN E INFORMACION

A información e formación dos profesionais son fundamentais na súa protección.

O **persoal sanitario e non sanitario de todos os servizos susceptibles de atender casos posibles ou confirmados** (p. ex. urxencias, pneumoloxía, UCI, medicina interna, infecciosos, microbioloxía, pediatría,...) deben recibir información, formación e adestramento adecuado e suficiente, baseados en todos os datos dispoñibles.

Os **profesionais non dedicados á atención asistencial de casos posibles ou confirmados e non expostos a contornos probablemente contaminados polo virus** deberán, así mesmo, recibir información e formación sobre a prevención da infección.

O contido mínimo da formación será o seguinte:

- Características da enfermidade.
- Protocolo de actuación específico de cada ámbito.
- Utilización de equipos de protección individual (EPI), no seu caso.

Recoméndase que todo o persoal realice o curso acreditado de "Prevención de riscos biolóxicos" (para acceder ao curso premer [aquí](#)):

- Código do curso: 207754

Este documento estará en revisión permanente en función da evolución e da nova información da que se dispoña sobre o SARS-CoV-2.

- Contidos xerais: 1. Conceptos básicos sobre o risco biolóxico. 2. Medidas preventivas e boas prácticas. 3. Precaucións para o control das infeccións. 4. Equipos de protección persoal. 5. Vídeos sobre Equipos de Protección Individual.
- Período de Inscripción 31/01/20 - 31/12/20
- Acceso ao curso: Hai que inscribirse a través do Perfil ACIS, como en calquera outro curso da Axencia. Unha vez inscritos, no propio Perfil ACIS teremos acceso ao curso na Aula Virtual.
- Lugar de celebración: Teleformación.

7- EQUIPO DE PROTECCIÓN INDIVIDUAL (EPI)

Os EPI deben seleccionarse para garantir a **protección** adecuada **en función da forma e nivel de exposición** e que esta se manteña durante a realización da actividade laboral. Isto debe terse en conta cando se colocan os distintos EPI de tal maneira que non interfiran e alteren as funcións de protección específicas de cada equipo. Neste sentido, deben respectarse as instrucións do fabricante.

A avaliación do risco de exposición permitirá precisar a necesidade do tipo de protección máis adecuado.

Con carácter xeral, o **persoal sanitario que atenda a casos de infección por SARS- CoV-2 ou as persoas que entren na habitación de illamento** deben levar un equipo de protección individual para a prevención de infección por microorganismos transmitidos por pingas e por contacto que inclúa:

- bata,
- máscara (cirúrxica ou FFP2 se hai dispoñibilidade e sempre asegurando a existencia de stocks suficientes para as situacións nas que o seu uso estea indicado de forma máis priorizada),
- luvas,
- protección ocular antisalpicaduras.

Os **procedementos que xeren aerosois** débense realizar unicamente se se consideran estritamente necesarios para o manexo clínico do caso. Estes inclúen procedementos como

Este documento estará en revisión permanente en función da evolución e da nova información da que se dispoña sobre o SARS-CoV-2.

a intubación traqueal, o lavado bronco-alveolar ou a ventilación manual; e deberanse reducir ao mínimo o número de persoas na habitación e todas deben levar:

- bata de manga longa (se a bata non é impermeable e prevese que se produzan salpicaduras de sangue ou outros fluídos corporais, engadir un delantal de plástico).
- máscara autofiltrante FFP2, N95 ou superior².
- luvas.
- protección ocular axustada de montura integral ou protector facial completo.

Nos procedementos e fluxos de traballo que se publiquen no portal web (<https://coronavirus.sergas.es/Fluxo-de-traballo>) concretaranse os equipos de protección adecuados a cada situación.

- Colocación e retirada dos EPI

A correcta colocación os EPI é fundamental para evitar posibles vías de entrada do axente biolóxico; igualmente importante é a retirada dos mesmos para evitar o contacto con zonas contaminadas e/ou dispersión do axente infeccioso.

Despois do uso, debe asumirse que os EPI e calquera elemento de protección empregado poden estar contaminados e converterse en novo foco de risco. Por tanto, un procedemento inapropiado de retirada pode provocar a exposición do usuario.

Consecuentemente, difundirase a secuencia de colocación e retirada de todos os equipos detallada e predefinida, cuxo seguimento debe controlarse. No curso "Prevención de riscos biolóxicos" (para acceder ao curso premer [aquí](#)) inclúense vídeos nos que se indican como poñer e retirar correctamente os equipos de protección (para acceder aos vídeos premer en: [1-luvas](#); [2-mascara FFP2](#); [3-equipos de protección que inclúe bata, máscara cirúrxica, protección ocular e luvas](#)) e como realizar a correcta hixiene de mans (para acceder ao vídeo premer [aquí](#)), necesaria durante a secuencia.

Os EPI deben colocarse antes de iniciar calquera actividade probable de causar exposición.

2 As máscaras N95 (normativa americana NIOSH) ofrecen un nivel de protección entre a FFP2 e a FFP3 (normativa europea EN 149)

Este documento estará en revisión permanente en función da evolución e da nova información da que se dispoña sobre o SARS-CoV-2.

Débese evitar que os EPI sexan unha fonte de contaminación, por exemplo, deixándoos sobre superficies da contorna unha vez que foron retirados.

- Refugallo ou descontaminación

Despois da retirada, os EPI desbotables deben colocarse nos contedores adecuados de refugallo e ser tratados como como residuos biosanitarios clase III.

No caso de usar EPI reutilizables, estes débense recoller en contedores ou bolsas adecuadas e descontaminarse usando o método indicado polo fabricante antes de gardalos. O método debe estar validado como efectivo contra o virus e ser compatible cos materiais do EPI, de maneira que se garante que non se dana e por tanto a súa efectividade e protección non resulta comprometida.

- Almacenaxe e mantemento

Os EPI deben ser almacenados adecuadamente, seguindo as instrucións dadas polo fabricante, de maneira que se evite un dano accidental dos mesmos ou a súa contaminación.

7- COORDINACIÓN DE ACTIVIDADES EMPRESARIAIS.

No marco da Coordinación de Actividades Empresariais, as xerencias das institucións sanitarias comunicarán as instrucións precisas para que as empresas que desenvolvan a súa actividade no centro adopten as súas propias medidas para facer fronte a posibles exposicións e garantan a continuidade da súa prestación, con especial atención a aqueles servizos que se consideran esenciais (como é o caso da limpeza, xestión de residuos e seguridade).

O persoal das empresas subcontratadas deberá recibir información e formación sobre a prevención da infección por COVID-19.

Este documento estará en revisión permanente en función da evolución e da nova información da que se dispoña sobre o SARS-CoV-2.

8- COMISIÓNS DE COORDINACIÓN DA ÁREA SANITARIA

En todas as áreas constituirase unha Comisión, cuxos membros serán nomeados polo/a Xerente da área sanitaria e que terá a seguinte composición mínima:

- Xerente (ou persoa do equipo directivo na que delegue), quen a presidirá.
- Membros do equipo directivo que se consideren convenientes, debendo existir representación dos distintos distritos sanitarios, no seu caso.
- Un representante da Unidade de Prevención de Riscos Laborais.
- Un representante de Medicina Preventiva
- Aqueles outros profesionais ou expertos que se determinen pola Xerencia.

A Comisión nomeará, de entre os seus membros, a aquel que exerza as funcións de secretaría.

As funcións das Comisións de Coordinación serán:

- Propoñer as medidas de aplicación do Plan Específico na área sanitaria conforme ás súas características e organización.
- Elaborar as instrucións e procedementos de traballo específicos que se estimen necesarios.
- Garantir a difusión e distribución do Plan específico entre todo o persoal así como da información e documentos que del se deriven, implicando de forma activa aos mandos intermedios no proceso.
- Realizar un seguimento da implantación do Plan específico na área sanitaria.

As organizacións sindicais serán informadas das actuacións das Comisións específicas da área sanitaria no seo do correspondente Comité de Seguridade e Saúde.